

versionem nostram, non ex permissione, sed ex peccatis ipsis con-
surgit.

X. Cæterum evasiones istæ non
evacuunt vim locutionis Scripturæ,
et patrum. Est enim omnino cer-
tum permissionem peccati non esse
a Deo, nisi ob aliquam causam fina-
lem, cum ista permissio, et ipsa ca-
rentia gratiæ, quod sit in isto, vel
in illo, ad curam, et providentiam
Dei pertineat, sicut, et ipsa gratiæ
largitio: in nulla autem providen-
tia movetur Deus, vel disponit de
aliquo medio, vel effectu, nisi ob
aliquem finem. Si ergo patres assign-
nant conditionem sine qua non, et
non finem, diminute procedunt, non
assignando id quod præcipuum est,
et de quo dubitatio erat, scilicet de
causa finali, divertunt autem ad id
de quo dubitatio non est, scilicet de
conditione sine qua non; et iterum
utendo verbis significantibus cau-
sam finalem, si solum volebant con-
ditionem assignare, quod est rem
obscurare, non declarare. Constat
hoc, tum quia apud Augustinum cum
ostendit contra Pelagium ad hoc
hominem non esse impeccabilem,
sed Deum peccatum permittere, ut
curetur peccatum superbiæ, non
fuisse dubium de conditione sine
qua non, vel de occasione, quasi
curatio superbiæ esset conditio tan-
tum, aut occasio permittendi pecca-
tum: de hoc enim nullum poterat
esse dubium, cum experientia constet,
humiliari hominem ex peccato;
si autem hoc solum pro conditione
poneretur, et non pro ratione, seu
causa, restabat satisfacere Pelagio,
assignando illi rationem, et causam
talis permissionis: quid enim refert
inquirenti, et urgenti cur Deus per-
mittat homines esse peccabiles, as-
signare illi conditionem, et immit-
tere causam, seu rationem? Tum
etiam, quia dicitur excæcatio, seu
permissio peccati ordinari ad salu-

tem prædestinati, sicut ad condem-
nationem reprobis, ideoque ponitur
effectus reprobationis, ut in verbis
D. Thomæ supra relatis constat, id-
que refert ex Augustino ut patet cita-
to loco 1-2, qu. LXXIX, art. IV, in corpo-
re; non autem reprobatio se habet ut
conditio sine qua non, sed ut vera
causa, quia illa excæcatio se habet
ut effectus ejus. Ergo similiter cum
dicitur ordinari ad salutem, salus
non ponitur ut conditio, sed ut cau-
sa: id enim ad quod aliquid ordina-
tur, non est conditio ejus tantum,
sed finis, et causa, quia propter il-
lud est, si ordinatur ad illud. Tum
quia in citatis auctoritatibus dicitur
Deum permittere peccata propter
bonum peccatoris, v. g. ut humilietur,
ubi ly ut dicit causam moti-
vam, et finalem, et specialiter in
auctoritate Damasceni relata dicitur,
quod Deus aliquando permittit
peccata propter gloriam suam, ali-
quando propter bonum aliorum, ali-
quando propter bonum ipsiusmet
peccatoris, et idem diximus docere
alios patres ibi creatos; sed quando
dicitur Deus permittere peccata pro-
pter gloriam suam, ly propter dicit
causam finalem, et non solum con-
ditionem: ergo etiam quando dicit
permittit peccata propter bonum
ipsius peccatoris, ly propter di-
cit finem, et non solum conditio-
nem.

XI. Secunda evasio omnino frigi-
da est, quidquid enim potest esse ef-
fectus gratiæ, et ad illam ordinari,
potest etiam effectus esse beatitudi-
nis, et prædestinationis, quia beati-
tudo est finis per se gratiæ, et gra-
tia ipsa consummata. Nec enim per-
missio peccati ordinatur ad gra-
tiam, et est effectus illius solum ut
interruptæ; sic enim potius non est
effectus gratiæ, sed corruptio ejus;
ordinatur ergo ad gratiam reparan-
dam, et est effectus gratiæ reparatæ:
sic autem multo melius ordinatur

ad gloriam, quia reparatio gratiæ
ad gloriam tendit, quia tendit ad
perseverandum, præsertim cum ex
peccato resurgat homo cautior, et
humilior.

Denique, tertia evasio est extra-
rem cum patres expresse loquan-
tur de permissione: dicit enim Da-
mascenus: « Deum velle permittere
peccata propter gloriam suam, aut
propter bonum nostrum: » dicit Au-
gustinus: « Deum deserere hominem
ut discat non esse superbus; » de-
sertio autem, permissio est: dicit D.
Thomas ubi supra, quod: « Deus
permittit aliquos cadere in pecca-
tum, ut peccatum suum agnoscentes
convertantur; » ergo expresse lo-
quuntur de permissione, et non de
peccato ipso.

XII. Fundamentum conclusionis
positæ fere jam attactum est, quia
permissio peccati est objectum voli-
tum, et procuratum a Deo de facto,
quia ex voluntate, et providentia
Dei nascitur, quod de facto aliqui
permittantur cadere in peccatum:
ergo etiam talis permissio est volita
ex aliquo fine, quia Deus in sua
providentia, et in his quæ operatur
ad extra, nihil agit quod non sit
ex fine, sed ex quocumque fine
sit volita permissio a Deo,
non debet esse volitum ipsum
peccatum, licet necessario illi sit
annexum, et ipsum bonum pecca-
toris, scilicet conversio, et humilia-
tio est finis maxime congruus tali
permissioni: ergo propter ipsum bo-
num hominis, scilicet humiliatio-
nem vel conversionem, et conse-
quenter propter gloriam correspon-
dentem illi est de facto volita ista
permissio. Totus discursus est legiti-
mus. Et primum antecedens om-
nino certum est, et per se notum,
quod videlicet permissio peccati sit
volita, et procurata, seu provisiva a
Deo ex aliquo fine. Illa minor duas
habet partes. Prima quod ex quo-

cumque fine Deus velit talem per-
missionem, non debet esse volitum
peccatum, licet illi necessario an-
nexum; et hæc est omnino mani-
festa ex primo præsupposito supra
asserto, quod Deus nullo modo de-
bet velle peccatum, etiam si velit
permissionem ipsam. Adde tamen
quod ex quocumque fine Deus velit
talem permissionem, semper diffi-
cultas illa potest opponi, quod Deus
tenebitur velle ipsum peccatum, si
sine ipso finis ille attingi non potest.
Et hoc patet, quia finis propter
quem Deus potest velle permissio-
nem peccati, vel est gloria sua, vel
bonum nostrum, scilicet beatitudo
in tali, vel tali gradu, aut conver-
sio vel humiliatio nostra, pro qua
deservit ipsum peccatum. Si est bo-
num nostrum, habemus intentum,
quod potest se habere ut finis per-
missionis, et permissio effectus ejus
sine hoc quod sit volitum peccatum.
Si est gloria Dei, currit eadem dif-
ficultas, quæ de ipsa beatitudine:
si enim ideo dicitur quod permissio
non est effectus beatitudinis, et
et prædestinationis, quia est contra
beatitudinem, et contra voluntatem
Dei, eodem modo non erit effectus
gloriæ Dei, nec propter ipsam glo-
riam Dei, tamquam propter finem,
quia peccatum est contra gloriam
Dei, et contra ejus voluntatem. Nec
potest dici quod peccatum conducit
ad justitiam punitivam Dei; et sic
est propter gloriam Dei ut manifes-
tetur in ejus justitia. Non inquam,
dici potest; tum quia hic loquimur
de permissione peccati in vasis mi-
sericordiæ, et in prædestinatis, in
quibus non habet locum condem-
natio seu punitio; tum quia justitia
punitiva si potest esse finis permis-
sionis peccati, sine hoc quod sit vo-
litum peccatum, multo melius jus-
titia expiativa, quæ est poenitentia,
et est pars potentialis justitiæ, po-
terit esse finis talis permissionis.

Sed quid moramur in hoc? Ipsa permissio peccati est volita a Deo, ut ostensum est, et tamen nihil magis connexum cum peccato quam ipsa permissio, non humiliatio, non pœnitentia, nec denique quidquam aliud quod peccatum supponit, est illi sic annexum, sicut ipsa permissio ad quam infalibiliter sequitur peccatum; et sic peccatum non solum utile, sed omnino necessarium est ipsi permissioni, quia peccato non secuto, ipsa permissio non subsistit: ergo si hoc non obstante ipsa permissio est volita, et non peccatum, cur non idem dicitur de humiliatione, de conversione, et aliis similibus effectibus, quæ peccata supponunt?

XIII. Et hinc probata manet secunda pars minoris, quod conversio, et humiliatio, et similia bona hominis sunt finis maxime congruus ipsi permissioni: nam constat quod ex misericordia Dei excæcatio, et obduratio ad tempus, et desertio Dei, seu carentia gratiæ, ordinantur ad hoc ut aliquis recognoscat propriam infirmitatem, et erubescat, et humilietur, et cautior resurgat, ad quod valde conducit ipsa experientia peccati. Et rursus major cautela, et humilitas conducit ad melius perseverandum, perseverantia autem est proprium donum, et effectus prædestinationis: ergo ipsa permissio peccati, etiam est congruum medium ad facilius, et cautius perseverandum, et ad humiliter sentiendum, et consequenter propter talem finem potest esse volita, et prævisa a Deo, atque adeo, et effectus illius.

XIV. Dices: Ut velit Deus ex tali permissione, et peccato secuto elicere aliquod bonum, oportet prævidere, et præsupponere ipsum peccatum, et tunc tale bonum prævidebitur, et prævidebitur inde elicendum, sicut redemptio Christi ex pec-

cato hominis decretata est; et sic supponit peccatum ipsum prævisum, et consequenter ejus permissionem. Si autem supponit illud: ergo non est causa permissionis ejus, præsupponitur enim peccatum: ergo, et antecedit permissio.

Sed respondetur quod ut Deus velit elicere bonum ex aliquo malo, non oportet quod supponat ipsum malum ut executum de facto, et in re, sed sufficit quod supponat illud ut consequibile, vel sub conditione futurum, sicut omnia media, quando intenditur finis præsupponuntur ut possibilis, et deducibilia ex fine, si quidem intentio cum sit efficax voluntas, non fertur in finem præcise, et secundum se, sed ut assequibilem per media, non quidem jam executam, et in re, cum executio ex fine causanda sit, sed possibilis, in ordine ad quæ appetitur, et intenditur ipse finis. Cum ergo vult Deus aliquod bonum facere, quod non nisi supposito peccato potest fieri, sicut patientiam de injuriis, humilitatem de miseria, etc. intendit illud bonum cum ordine ad permissionem peccati, tamquam ad medium, nec est necesse quod supponat illud executum, sicut nec reliqua media, quæ virtualiter in fine continentur, et in ordine ad quæ, ut in eo contenta intenditur. Sufficit quod ibi ut possibilis contineantur, et inde postea per electionem talis medii educantur, unumquodque juxta naturam, et capacitatem suam, mala quidem ut permissa et non volita, reliqua ut volita et causata. Quæ prævisio mediorum in fine virtualiter, et ut in eo contenta non obstat, quominus talia media ut exequenda sint effectus illius finis intenti, sicut omnis electio mediorum est effectus intentionis finis, imo necesse est quod omnis effectus virtualiter in sua causa contineatur, ut inde postea de facto educa-

tur. Quod si argumentum aliquid probaret, probaret ex nullo fine posse permissionem illam esse volitam, quia quicumque finis illi assignetur ad quem præsupponatur peccatum, ideo erit volita talis permissio, quia inde Deus majus elicit bonum: cum enim Deus sit summe bonus non permetteret fieri aliquod malum, nisi ex illo eliceret bonum, ut inquit Augustinus in enchiridio, c. xi. Et tamen non sequitur: ergo præsupponitur illud malum jam executum, et sic permissio ejus non est ex fine; sic enim esset volita sine ordine ad fine, quod repugnat. Quod vero dicitur de prævisione peccati in re executi ante decretum incarnationis Christi, est alia ratio, quia permissio peccati non potest se habere ut medium ad incarnationem, quando illa intenditur directe, ut remedium: quod enim per modum remedii est volitum, jam supponit existere malum, cui remedium adhibet, non autem propter remedium sub formalitate remedii potest tamquam propter finem esse volita ejus permissio. Incarnatio autem est directe volita a Deo in remedium, et redemptionem peccati, ut modo supponimus. Sed de hoc amplius constabit tractando sequens punctum de pœnitentia, quæ eandem habet difficultatem ac de redemptione.

PERMISSIO PECCATI AN EX MOTIVO PŒNITENTIÆ POSSIT ESSE EFFECTUS PRÆDESTINATIONIS?

XV. Est in hoc specialis difficultas, eo quod speciali modo pœnitentia respicit peccatum, et præsupponit culpam, quam aliæ virtutes, v. g. humilitas vel patientia, quia humilitas non respicit peccatum directe ut malum culpæ est, et aversivum a Deo in ratione malitiæ, sed

solum quatenus in illo relucet propria fragilitas, et miseria, quæ ex suspensione divini auxilii accedit, licet non sine peccato, et malitia: patientia etiam respicit injuriam, quatenus malum vexationis infert patienti, non quatenus aversionem facit a Deo: hoc enim per accidens ei est, quin potius vera patientia non tolerat peccatum ut est offensa Dei, sed ut propriam injuriam. Unde Deus intendens humilitatem vel patientiam, non est necesse quod velit permissionem, et carentiam gratiæ, quatenus ex illa sequitur peccatum in ratione culpæ, et malitiæ, sed quatenus inde sequitur propriæ fragilitatis notitia, vel vexatio patientiæ quæ est aliquid pœnale, et hoc pœnale potest a Deo intendi, non volendo malitiam peccati, licet in re sine peccato non fiat ab homine. Pœnitentia autem directe respicit ipsam malitiam, et aversionem Dei, ut materiam expiandam, sicut redemptio datur in remedium ipsius peccati ut peccatum est, et punitio sumitur de ipso peccato, ut culpa est. Unde omnino oportet, quod ista supponant peccatum executum, et sic permissio peccati antecedit, non autem sit effectus ejus: et sic pœnitentia, et punitio sunt de secundaria intentione Dei, non de primaria; quia malum præsupponunt, et ex tali præsuppositione intenduntur a Deo non absolute, et secundum se. Vel si absolute, et ex primaria intentione sunt volita, non apparet, quomodo peccatum ipsum non solum sit permissum, sed volitum, eo quod non conducit ipsa permissio ad pœnitentiam, nisi quatenus infert ipsum peccatum in ratione mali, et culpæ.

XVI. Propter hoc diversimode in hac parte sentiunt auctores. Nam p. Suarez etsi concedat permissionem peccati posse esse effectum prædestinationis, habendo pro motivo hu-

militatem (quæ per se non requirit peccatum actu, ut patet in Christo) patientiam, et alia similia, non tamen ex motivo pœnitentiæ, ita quod sit de primaria, et absoluta intentione Dei ante prævisum peccatum ob fundamenta allata, ut videri potest libro III de prædestinatione, cap. VIII, num. XIII. At vero m. Gonzalez disputatione LXXI citata, sect. IV, num. XXXIV, in fine, oppositum sentit, scilicet pœnitentiam posse esse de primaria intentione Dei, ejusque effectum posse esse permissionem peccati, sicut patientia martyrum potest habere pro effectu permissionem peccati tyranni. Certe D. Thomas in hanc sententiam inclinare videtur, dum dicit loco citato ex 1-2, qu. LXXIX, artic. IV, quod: « Ex divina misericordia vel providentia ordinatur permissio peccati ad sanationem, in quantum Deus permittit aliquos cadere in peccatum, ut peccatum suum agnoscant humilientur, et convertantur. » Conversio autem in peccatore idem est quod pœnitentia. Si ergo æquiparat D. Thomas in permissione peccati ordinationem ejus ad humiliationem, et ad conversionem, non minus ex motivo humilitatis, quam ex motivo pœnitentiæ, potest Deus velle permissionem. Et idem docet de patientia martyrum respectu persecutionis tyrannorum, I part. quæst. XXII, artic. II ad II.

XVII. Nihilominus distinguendum mihi videtur in hac parte quod in pœnitentia, et aliis, quæ versantur erga malum sub ratione mali vindicandum, aut tollendum, duplex formalitas, seu motivum attendi potest, sub quo sint volita.

Primo, sub motivo, et formalitate remedii, ut in exercitio tollens, aut reformans malum, qua ratione dicitur I ad Timoth. I, quod: *Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere*: hoc enim fuit

motivum veniendi, ad tollenda peccata.

Secundo, sub motivo ostendendi virtutem, et excellentiam hujus virtutis, et ponendi illam in universo, in quo maxime resplendet tam ingens virtus, quæ destructiva est malorum: et quia ejus præstantia apparere non potest, nisi posito malo quod vincit et tollit, ideo tale malum ex illo fine permittitur, sicut qui vellet ostendere vim, et præstantiam alicujus antidoti contra venenum, ad hoc venenum apponeret, vel hauriret, ut illud tolleretur, et multi aliquando vulnus inferunt corpori, ut virtutem medicamenti sanantis ostendant. Nec discordat ab hoc modo loquendi Scriptura, ut patet in illis verbis Pauli ad Rom. IX: *Dicit enim Scriptura Pharaoni, quia in hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam*; ubi ly ut dicit causam finalem in quam ordinata est illa excitatio, scilicet ut virtus Dei ostenderetur, et nomen ejus annuntiaretur; excitationem autem illam fuisse permissionem peccati Pharaonis perspicue docet S. Thomas super eundem locum Pauli, et ex contextu deducitur: infert enim ex illis verbis Paulus: *Ergo cujus vult miseretur, et quem vult indurat*; induratio autem in malum est.

XVIII. Igitur si pœnitentia, redemptio, punitio, et alia similia, quæ directe respiciunt malum ut expiandum, et tollendum considerentur primo modo, existimo semper esse de secundaria intentione Dei, nec habere pro effectu permissionem peccati, sed illud supponere in executione, et super illud cadere, non quia inde necessario sequetur Deum debere velle ipsum malum, seu peccatum: hoc enim fundamentum minus solidum existimo, ut postea in solutione argumentorum ponderabo; sed quia est inten-

tio præpostera, et incongrua propter remedium permittit malum, cum remedium, in quantum tale, non sit finis: datur enim in subsidium defectus, qui accidit, finis autem per se, et non ratione alterius appetitur. Et deinde, quia velle permittit malum non est voluntas destruendi illud, sed contraria destructioni, cum stante permissione detur malum, seu non opponatur obstaculum ne sit: voluntas autem dandi remedium est voluntas destruendi malum. Quomodo ergo potest una voluntas ex alia oriri, et propter hoc permittit malum ut destruat præcise in hoc sistendo? Bene tamen ut ex destructione mali reluceat aliqua excellentia, vel virtus sui oppositi, ut jam dicemus.

XIX. Si ergo consideretur pœnitentia, et aliæ similes virtutes secundo modo, non repugnat quod ex primaria Dei intentione, et ante præsupposita in re, et executata, ipsa mala intenduntur; et sic permissio peccati in sui executione sit effectus ipsius pœnitentiæ in genere causæ finalis, et motivæ; itaque adeo, et ipsius prædestinationis, quæ talem pœnitentiam causat. Et hæc videtur esse mens D. Thomæ tum loco citato ex 1-2, tum in quæstione V de verit. art. IV, ubi prius in solutione ad V inquit, quod: « Aliquod bonum est, quod non potest elici, nisi ex aliquo malo, sicut bonum patientiæ, non nisi ex malo persecutionis elicitur, et bonum pœnitentiæ ex malo culpæ, et hujusmodi non eliciuntur ex malo, quasi ex causa per se, sed per accidens. » Postea vero solutio ne ad decimum tradit generalem doctrinam, quod: « Facere malum propter bonum in homine reprehensibile est, nec Deo potest attribui, sed ordinare malum in bonum, hoc non contrariatur bonitati, et ideo permittit malum propter bonum inde eliciendum,

Deo attribuitur. » Ubi ly propter dicit causam finalem, ad quam ordinatur illa permissio, et pertinet ad Deum facere hanc ordinationem. Cum ergo unum ex bonis ad quæ potest ordinari permissio peccati, sit conversio, et pœnitentia ipsius peccatoris, ut dixerat solutione ad quintum, manifestum est, quod pertinet ad Deum hanc ordinationem facere, quia ad ipsum spectat omnia mala ordinare in bonum, et consequenter permissionem peccati velle ut effectum pœnitentiæ, quatenus ordinatur in illam. Et quia hæc bona non eliciuntur ex malo ut ex causa per se, sed per accidens ut D. Thomas dicit illa solutione ad quintum, ideo non tenetur velle peccatum propter pœnitentiam, sed permittit, quia ad causam per accidens sufficit permissio, non requiritur influxus, et volitio.

XX. Et hoc est totum fundamentum hujus sententiæ, quia Deus potest intendere manifestationem illius excellentiæ, et virtutis pœnitentiæ in prædestinatis, ut convertantur, et perseverent, et vivant: licet etiam in reprobis possit locum habere pœnitentia, et conversio sine finali perseverantia; tamen prout in prædestinatis habet fructum pertinentem ad vitam æternam, potest esse effectus prædestinationis, sicut etiam gratia potest inveniri in reprobis, licet non finaliter, et tamen gratia in prædestinatis est effectus prædestinationis. Itaque hoc objectum est volibile a Deo, scilicet quod in prædestinatis manifestetur vis, et excellentia virtutis pœnitentiæ: ergo potest ex hoc motivo ordinare per misericordiam suam permissionem peccati in talem conversionem pœnitentiæ, ut ostendatur illa virtus, et excellentia ejus, et ut ex tali malo, quale est peccatum, eliciatur tantum bonum, sicut est pœnitentia. Neque hæc est præpostera, aut in-